

Kako uporabniki davčnosvetovalnih storitev dojemajo kakovost in odgovornost davčnega svetovanja

Povzetek

Po devetnajstih letih izkušenj z davčnim svetovanjem v Republiki Sloveniji je čas za skrben razmislek o primernosti pravne ureditve davčnega svetovanja, ki bo zagotovila kakovostno in odgovorno delo davčnih svetovalcev. Izsledki raziskave so prva celovita analiza davčnega svetovanja v Sloveniji. Služila bo davčnim svetovalcem za preverjanje, kako trg sprejema njihovo delo in katera sodila uporabljajo naročniki za vrednotenje kakovosti davčnega svetovanja. Hkrati lahko služi kot izhodišče za spremembe organiziranosti, za zagotavljanje kakovosti storitev davčnih svetovalcev in za njihovo preverjanje. Raziskava je potrdila, da je v Sloveniji s pravno ureditvijo mogoče zagotoviti večjo kakovost davčnega svetovanja, da kakovost davčnega svetovanja ni pomembna samo za naročnika, ampak tudi za javnost, saj povečuje zaupanje v davčne obračune in računovodske izkaze, pri katerih je sodeloval davčni svetovallec, da je najpomembnejši kriterij pri izbiri davčnega svetovalca kakovost davčnosvetovalnih storitev in da morajo za kakovostno in odgovorno davčno svetovanje davčni svetovalci razviti funkcijo upravljanja s tveganji. Za uporabnike davčnosvetovalnih storitev je kakovost izida najpomembnejši dejavnik kakovosti. Pri uvrščanju pomembnosti kakovosti so uporabniki davčnosvetovalnih storitev enotni, saj so najvišje 82,87 % rangirali (rang 1) kakovost izida, ki je vsebinska pravilnost storitve. S tem lahko kakovost izida postane univerzalno sodilo kakovosti, primerno tudi za davčnih inšpektorje, če želimo uvajati horizontalni monitoring.

Ključni izrazi

Pravna ureditev davčnega svetovanja, uporabniki davčnosvetovalnih storitev, kakovost davčnega svetovanja, javni interes, odgovorno davčno svetovanje in upravljanje s tveganji.

1. Uvod

V zadnjem desetletju je v Sloveniji med teoretiki in davčnimi svetovalci potekala razprava o smiselnosti oziroma nujnosti zakonske urejenosti davčnega svetovanja, saj v evropskih državah davčno svetovanje pravno ni enotno urejeno. Razlike so pri poklicnih pravilih, možnostih vstopa na trg in so posledica zgodovinskega razvoja davčnega sistema in kompleksnosti davčne zakonodaje v posameznih državah /8/.

Čeprav je v zadnjih letih na ravni Evropske skupnosti proces poenotenja dosegel zgodovinske dimenzije, poenotenje pravnega okvirja za davčno svetovanje z enotnim konceptom izobraževanja še ni doseženo. Poenotenje poklicnega prava davčnih svetovalcev v Evropski uniji ni mogoče, saj bi države, ki imajo uzakonjene strožje zahteve o poklicnih kvalifikacijah, diskriminirale domače ponudnike, če bi ponudnikom iz drugih držav omogočale opravljanje storitev brez omejitve /11/. Razumljivo je, da si Evropska unija prizadeva za deregulacijo in liberalizacijo trga storitev, saj to izhaja iz lizbonske strategije. Neglede na to načelno stališče pa priznava EU svobodnim poklicem poseben status. Dopusča pravico do reguliranja na osnovi tradicionalnih, geografskih in demografskih posebnosti.

Država lahko dejavnost davčnega svetovanja ureja na različne načine in ga različno omejuje. Lahko ga uredi zakonsko in predpiše pogoje za opravljanje in vstopne pogoje, lahko zaščiti zgolj naziv davčnega svetovalca brez formalne zakonske ureditve poklica ter pooblasti zasebna poklicna združenja, da podeljujejo nazive po vnaprej znanih pogojih oziroma v zakonodaji zapiše, kdo sme zastopati davčne zavezance pred davčnimi organi in v sodnih postopkih.

V prvem primeru se davčni svetovalci združujejo v zbornico davčnih svetovalcev, ki je pravna oseba javnega prava. V drugem primeru so davčni svetovalci združeni v zasebna združenja. Razlika je tudi v obveznostih članstva. V prvem primeru je članstvo praviloma obvezno, v drugem primeru pa prostovoljno.

V državah, kjer je davčno svetovanje pravno regulirano, je dejavnost javna. Zbornice davčnih svetovalcev imajo posebna zakonska pooblastila. Tipične naloge zbornic davčnih svetovalcev so: varovanje interesov članov ter nadziranje članov, ali ravnanje v skladu s poklicnimi pravili. Pristojne so za disciplinsko ukrepanje. Po tem se zbornice tudi razlikujejo od zasebnih združenj davčnih svetovalcev. Značilno je, da za vstop zahtevajo preverjanje strokovnih znanj (izpit za davčnega svetovalca), predpišejo izobraževanje, ga izvajajo in so pristojne za priznavanje poklicnih kvalifikacij davčnim svetovalcem iz drugih držav članic. Običajno je članstvo v zbornicah obvezno in povezano s pridobitvijo strokovnega naziva davčni svetovalec. V sistemih, kjer poznajo zbornice, so zbornična pravila zakonsko urejena.

Davčno svetovanje v mnogih evropskih državah ni pravno regulirano. To sistemsko »pomanjkljivost« nadomeščajo zasebne poklicne organizacije, ki zastopajo poklic davčnega svetovalca. V teh državah davčno svetovanje ni v izključni domeni določenega poklica, ampak sme dejavnost izvajati kdorkoli, podobno kot v določenih državah, ki poznajo zbornično organiziranost. Poklicna združenja skrbijo za strokovno izobrazbo davčnih svetovalcev. Članstvo v poklicnem združenju in uporaba naziva te organizacije se ne vežeta na izvajanje poklica, ampak se kakovost davčnega svetovalca meri po tem, kateremu poklicnemu združenju pripada. Tako so davčni svetovalci zainteresirani, da smejo uporabljati naziv enega od poklicnih združenj in se ravnati po njegovih poklicnih pravilih. Obstajajo tudi poklicna združenja, ki so se odpovedala uporabi zaščitene naziva, kljub temu pa imajo stroga pravila ravnanja svojih članov. Njihov namen je varovanje in pospeševanje ugleda in neodvisnosti poklica in zastopanje interesov svojih članov. Skrbijo za redno in dopolnilno izobraževanje, strokovno svetovanje svojim članom, disciplino ter zaščito naziva (če združenje podeljuje zaščiten naziv). Mnoga združenja aktivno sodelujejo pri izboljšanju davčne zakonodaje in predlagajo pristojnim ministrstvom izboljšanje davčne zakonodaje /8/.

Ali se davčno svetovanje sme opravljati, je odvisno od tega, če je naziv davčni svetovalec pravno varovan ali ne. Pravna zaščita je navadno pogojena z opravljenim izobraževanjem. Poteka lahko na nivoju dodiplomskega študija podiplomskega študija, ali pa se zahteva posebni poklicni izpit po opravljenem podiplomskem študiju. Poklicni izpit je lahko državni ali pa se opravlja pri zasebnem poklicnem združenju, v katerega se želi kandidat včlaniti.

Naziv davčni svetovalec je pravno varovani v Avstriji, Nemčiji na Poljskem na Češkem in Slovaškem. Pravno je naziv davčni svetovalec nevarovan v Belgiji, Franciji, Italiji, Španiji, Veliki Britaniji, na Irskem, v Švici, na Nizozemskem, na Danskem, na Finskem, na Norveškem in na Švedskem. Kljub temu da davčno svetovanje ni regulirano ali pravno zaščiteno, obstajajo številna zasebna združenja, ki imajo stroge vstopne pogoje za članstvo /8/.

2. Davčno svetovanje v Republiki Sloveniji

V Sloveniji se je davčno svetovanje pričelo razvijati šele z osamosvojitvijo leta 1991. Zaradi številnih drugih problemov, ki so jih imele vlade Republike Slovenije, kot je ustanovitev države, privatizacija družbenega premoženja, včlanitev v EU in prevzem evra, je bilo davčno svetovanje manj pomembno. Posledica je razvoj, ki je nastal na osnovi dveh interesnih skupin Slovenskega inštituta za revizijo in Zbornice davčnih svetovalcev Slovenije (prej Društvo). V Sloveniji se davčno svetovanje kot organizirana dejavnost oziroma strokovno opravilo še ni uveljavilo, saj imata obe organizaciji, ki podeljujeta licenco, le 167 davčnih svetovalcev z licenco. Če primerjamo število davčnih svetovalcev v Sloveniji s številom v Nemčiji (registriranih 88.329 davčnih svetovalcev) /2/, ugotovimo, da je v Sloveniji premalo davčnih strokovnjakov z licenco.

Z davčnim svetovanjem se v Sloveniji razen davčnih svetovalcev z licenco sicer ukvarjajo še: računovodski servisi, borzni posredniki, bančni uslužbenci, nepremičninski posredniki, odvetniki in notarji. Davčno svetovanje je v naštetih skupinah povezano predvsem z njihovim vsakdanjim delom, zato ne govorimo o načrtnem davčnem svetovanju, ampak o vzporednih storitvah, s katerimi želijo ponudniki strankam posredovati celovito storitev. V omenjenih primerih gre za ponavljajoče se istovrstne davčne dogodke.

Zato lahko trdimo, da je davčno svetovanje v Sloveniji še vedno razvijajoča se panoga. Nenačrten razvoj je povzročil, da imamo danes na trgu davčne svetovalce z različnim znanjem, ki ponujajo različno kakovostne storitve. Vstopni stroški, povezani z opravljanjem dejavnosti davčnega svetovanja, so nizki. To povzroča, da se z davčnim svetovanjem v Sloveniji ukvarjajo tudi osebe brez ustrezne izobrazbe, izkušenj in brez sklenjenega zavarovanja poklicne odgovornosti, zato smo o stanju in razvoju davčnega svetovanja v Sloveniji povprašali uporabnike davčnosvetovalnih storitev. V raziskavo so bile zajete majhne, srednje in velike gospodarske družbe. Vprašanja so se nanašala na to, kako dojemajo davčno tveganje, ali uporabljajo davčnosvetovalne storitve, kdo jim jih zagotavlja, kateri so najpomembnejši dejavniki pri izbiri davčnega svetovalca, kaj vpliva na izbor davčnega svetovalca, kateri so glavni dejavniki kakovosti davčnosvetovalnih storitev, kako ocenjujejo kakovost davčnega svetovanja ter na kakšen način jo dojemajo, kateri ukrepi bi najbolj povečali kakovost davčnosvetovalnih storitev in kateri regulativni mehanizmi bi morali veljati pri vstopu na trg.

Z ozirom na povedano je bila izvedena prva celovita analiza davčnega svetovanja v Sloveniji, ki lahko služi kot izhodišče obema stanovskima organizacijama za spremembe, ki bi se odražale v ustrezni pravni ureditvi in bi zagotavljale kakovost storitev davčnih svetovalcev in njihovo preverjanje.

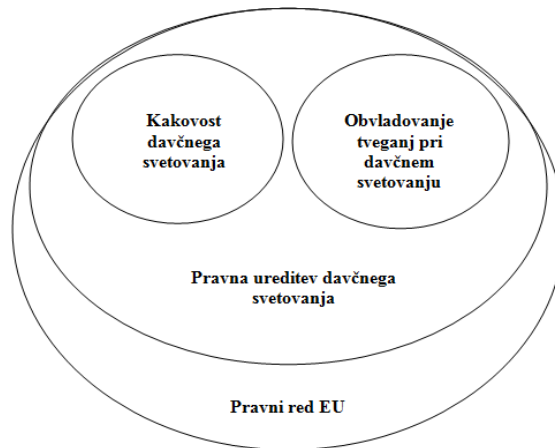
Preglednica 1: Anketirani uporabniki davčnosvetovalnih storitev glede na velikost

velikost družbe	število poslanih vprašalnikov	število odgovorjenih vprašalnikov	stopnja odgovora (odstotek)
majhna	830	181	21,8
srednja	463	147	31,7
velika	207	120	58,0
družbe se niso opredelile o velikosti	-	12	2,6
skupaj	1500	460	30,6

3. Ugotovitve raziskave

V raziskavi nas je zanimala soodvisnost med naslednjimi dejavniki: kakovost davčnega svetovanja, obvladovanje tveganj pri davčnem svetovanju, pravna ureditev davčnega svetovanja in pravni red EU.

Slika 1: Soodvisnost dejavnikov

Ugotovitve raziskave uporabnikov davčnosvetovalnih storitev lahko strnemo v naslednje ugotovitve:

1. 89,2% anketiranih uporabnikov davčnosvetovalnih storitev potrjuje pomembnost stalnega ali občasnega najemanja davčnih svetovalcev za ugotavljanje davčne obveznosti. Rezultati potrjujejo visoko stopnjo etičnega ravnanja davčnih zavezancev. Lahko jo prepoznamo v plačevanju davkov kot vrlini.

Preglednica 2: Pogostost uporabe davčnosvetovalnih storitev

	število odgovorov	odstotek
stalno	62	13,5
občasno	348	75,6
jih ne uporabljamo	50	10,9
skupaj	460	100,0

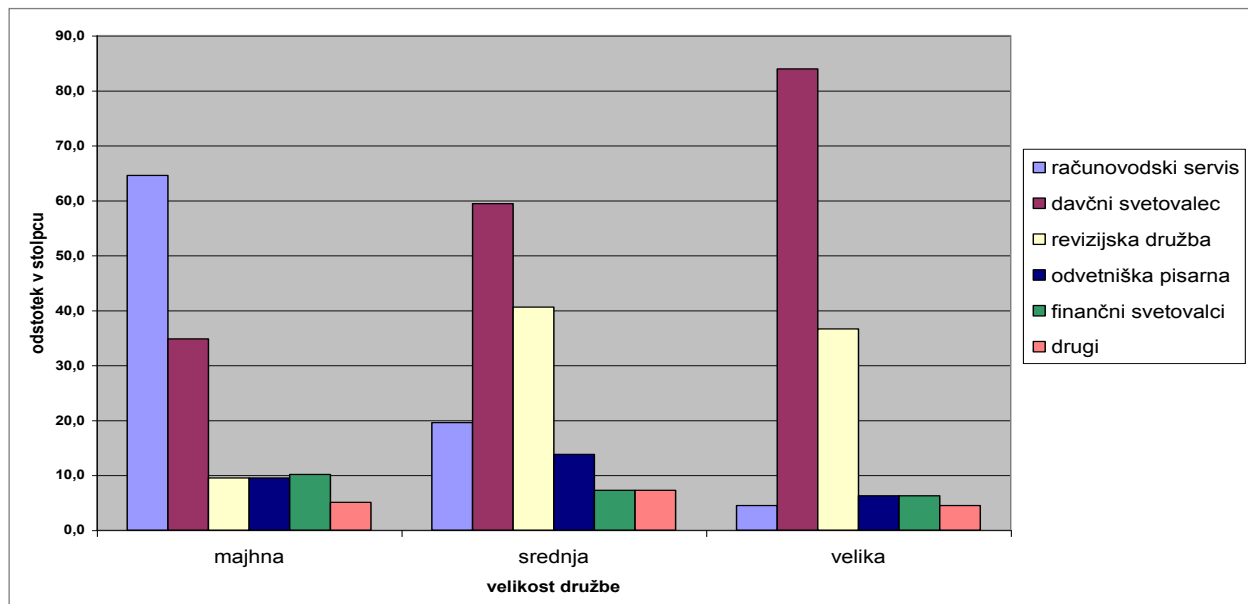
2. Najpomembnejši izvajalci davčnega svetovanja so: davčni svetovalci Zbornice davčnih svetovanja in preizkušeni davčniki Slovenskega inštituta za revizijo), računovodski servisi in revizijske družbe.

Preglednica 3: Izvajalci davčnega svetovanja

N=410 (460-50)	število odgovorov
davčni svetovalci	231
računovodski servis	135
revizijska družba	112
odvetniška pisarna	41
finančni svetovalci	33
drugi	24
brez odgovora	2

3. Računovodski servisi so najpomembnejši izvajalci davčnega svetovanja pri majhnih družbah. Njihova pomembnost se z velikostjo družb zmanjšuje, povečuje pa se pomen davčnih svetovalcev. Revizijske družbe so najpomembnejši izvajalec davčnega svetovanja za srednje družbe.

Slika 2: Prikaz vrste davčnih svetovalcev, ki svetujejo posameznim skupinam uporabnikov davčnosvetovnih storitev glede na velikost

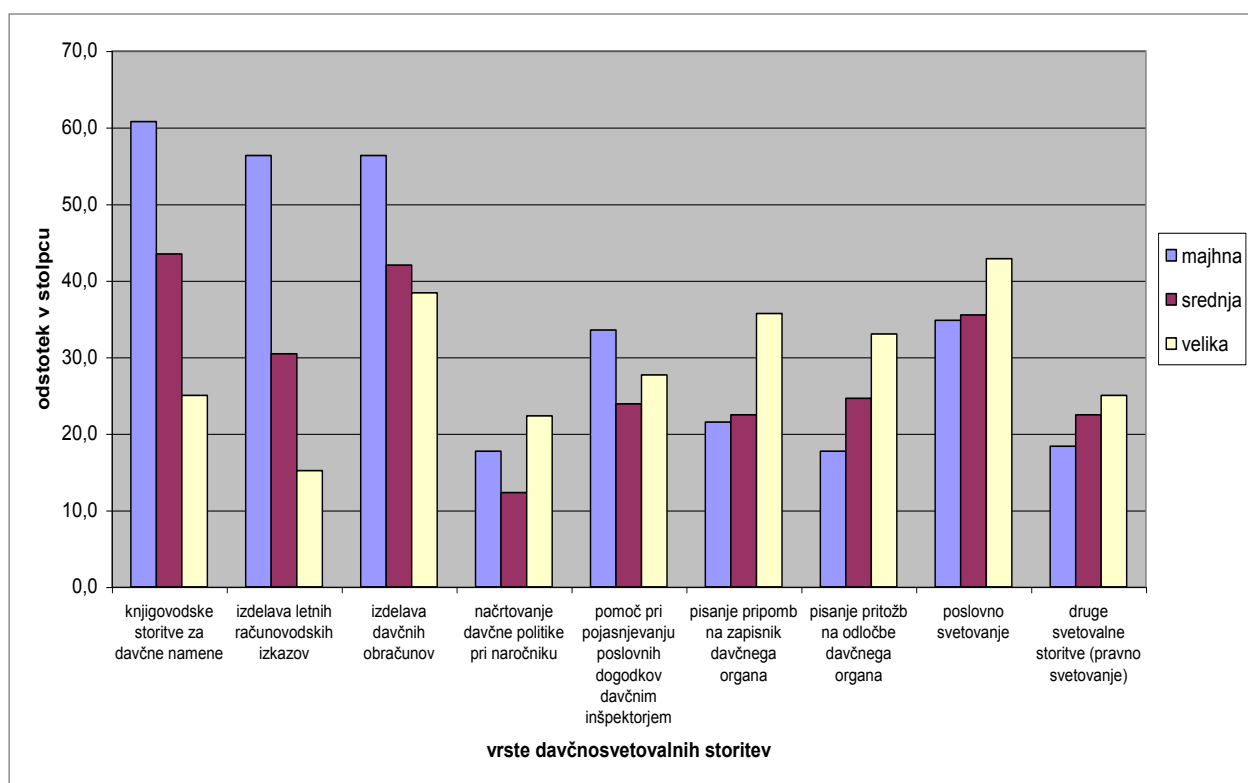

4. Računovodski servisi opravljajo pretežno preventivno davčno dejavnost, saj izdelujejo davčne obračune in druge knjigovodske storitve, ki imajo davčne posledice. Težišče davčnih svetovalcev in revizorjev je razen v preventivi, tudi pri svetovanju v upravnem postopku. To je zaradi njihove strokovne izobrazbe.

Preglednica 4: Vrste davčnosvetovalnih storitev, ki jih uporabljajo naročniki

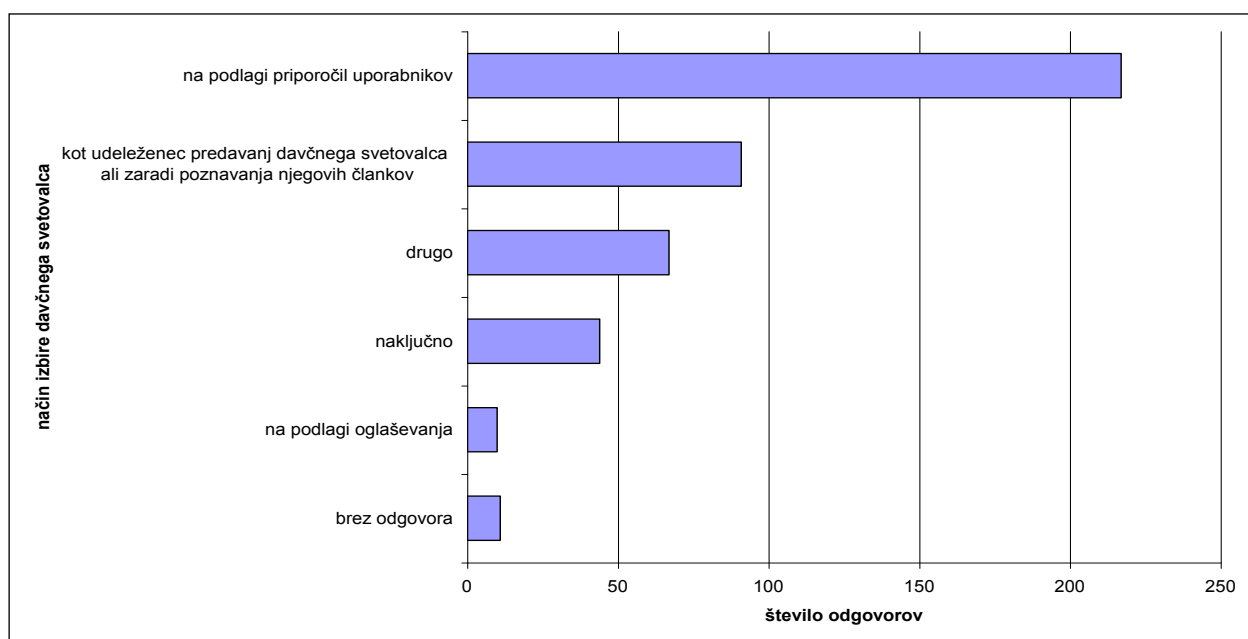
	število svetovanj v preventivi	svetovanje v upravnem postopku	število odgovorov
N=410 (460-50)			
knjigovodske storitve za davčne namene	185		185
izdelava letnih računovodskih izkazov	149		149
izdelava davčnih obračunov	191		191
načrtovanje davčne politike pri naročniku	70		70
pomoč pri pojasnjevanju poslovnih dogodkov davčnim inšpektorjem		118	118
pisanje pripomb na zapisnik davčnega organa		105	105
pisanje pritožb na odločbe davčnega organa		99	99
poslovno svetovanje	152		152
druge svetovalne storitve (pravno svetovanje)	88		88
brez odgovora			4

Slika 3: Uporabljene davčnosvetovalne storitve po velikosti uporabnikov davčnosvetovalnih storitev

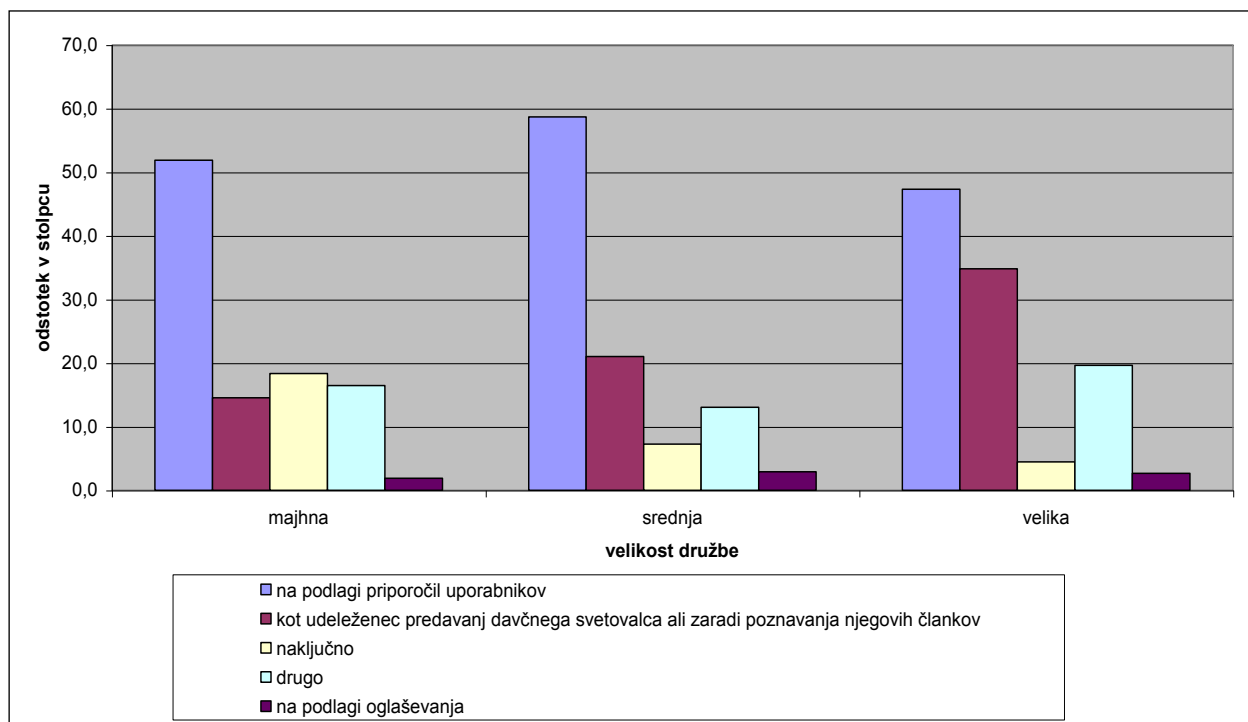

5. Uporabniki davčnosvetovalnih storitev izbirajo davčnega svetovalca predvsem na podlagi priporočil drugih uporabnikov. Drugi najpomembnejši način je kot posledica udeležbe na predavanjih, ki jih ima davčni svetovalac ali zaradi poznavanja njegovih člankov. Nepomembna načina sta naključni izbor ali na podlagi oglaševanja.

Slika 4: Način izbire davčnega svetovalca

Slika 5: Kriterij izbire davčnega svetovalca po velikosti uporabnikov davčnosvetovalnih storitev

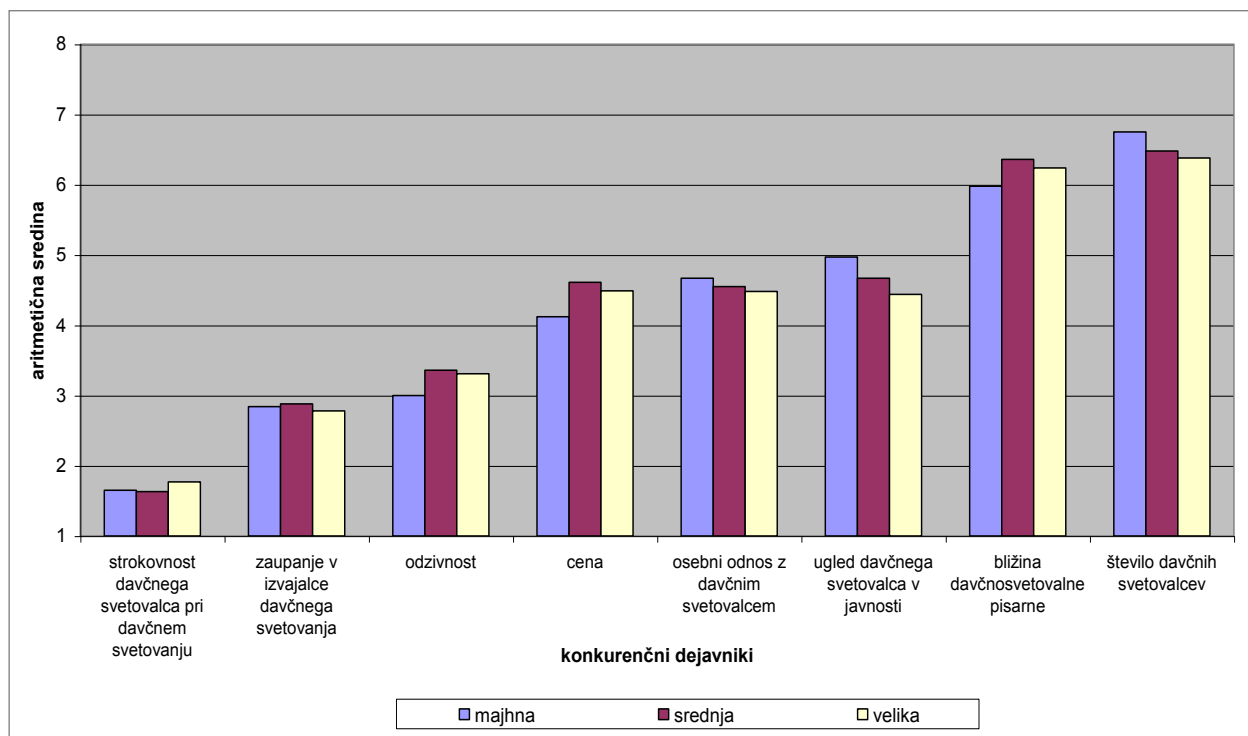

6. Najpomembnejši konkurenčni dejavnik pri izbiri davčnega svetovalca je njegova strokovnost. Strokovnost ima za posledico ravnanje v skladu z davčnimi predpisi, sodno prakso in poklicnimi pravili. Sledi zaupanje v izvajalca davčnega svetovanja, odzivnost, cena, osebni odnos z davčnim svetovalcem in ugled davčnega svetovalca v javnosti. Najmanj pomembna dejavnika sta bližina davčnosvetovalne pisarne in število davčnih svetovalcev.

Preglednica 5: Konkurenčni dejavniki pri izbiri davčnega svetovalca

	N	minimalna ocena	maksimalna ocena	aritmetična sredina	standardna deviacija (sd)
strokovnost davčnega svetovalca pri davčnem svetovanju	426	1	8	1,68	1,858
zaupanje v izvajalce davčnega svetovanja	413	1	8	2,83	1,818
odzivnost	413	1	8	3,21	1,720
cena	406	1	8	4,38	1,612
osebni odnos z davčnim svetovalcem	408	1	8	4,57	1,962
ugled davčnega svetovalca v javnosti	407	1	8	4,71	1,896
bližina davčnosvetovalne pisarne	406	1	8	6,18	2,001
število davčnih svetovalcev	405	1	8	6,55	1,918
število odgovorov, v katerih so uporabniki davčnosvetovalnih storitev rangirali vseh 8 konkurenčnih dejavnikov	402				

Slika 6: Grafični prikaz pregleda rangiranja konkurenčnih dejavnikov pri izbiri davčnega svetovalca po velikosti uporabnikov davčnosvetovalnih storitev

7. Kakovost ponujenih storitev je za uporabnike davčnosvetovalnih storitev bistveno pomembnejši dejavnik za izbor davčnega svetovalca kot cena ponujenih storitev.

Preglednica 6: Vplivna dejavnika za izbor davčnega svetovalca

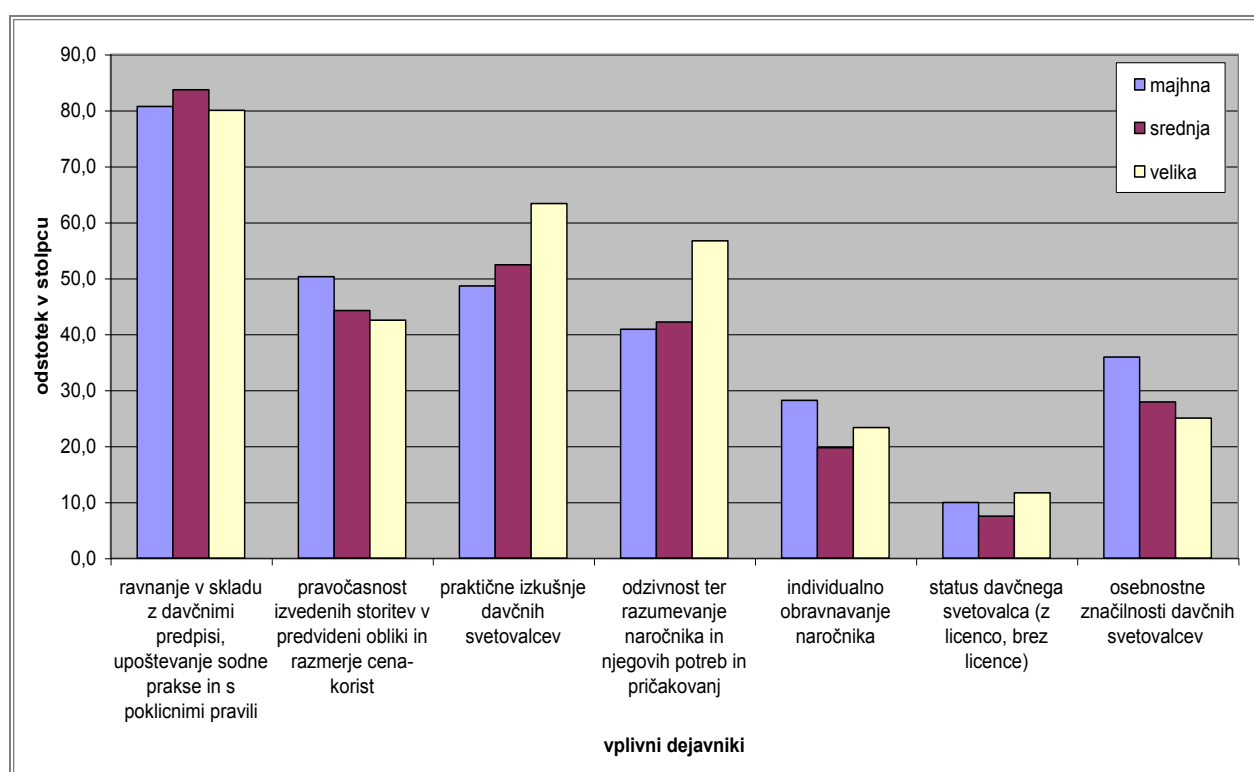
	število	odstotek v stolpcu
cena ponujenih storitev	23	5,0
kakovost ponujenih storitev	407	88,5
brez odgovora	30	6,5
skupaj	460	100,0

8. Za uporabnike davčnosvetovalnih storitev je pri razvrščanju kakovosti davčnosvetovalnih storitev najpomembnejše ravnanje v skladu z davčnimi predpisi, upoštevanje sodne prakse in s poklicnimi pravili, sledijo praktične izkušnje davčnih svetovalcev, pravočasnost izvedenih storitev v predvideni obliki in razmerje cena-korist, pravočasnost izvedenih storitev v predvideni obliki in razmerje cena-korist, osebnostne značilnosti davčnih svetovalcev (prijaznost, komunikacijske sposobnosti, varovanje poslovne skrivnosti), individualno obravnavanje naročnika, najmanj pomemben je status davčnega svetovalca (z licenco, brez licence).

Preglednica 7: Razvrščanje dejavnikov kakovosti davčnosvetovalnih storitev

N=460	število
ravnanje v skladu z davčnimi predpisi, upoštevanje sodne prakse in s poklicnimi pravili	366
praktične izkušnje davčnih svetovalcev	241
pravočasnost izvedenih storitev v predvideni obliki in razmerje cena-korist	208
odzivnost ter razumevanje naročnika in njegovih potreb in pričakovanj	204
osebnostne značilnosti davčnih svetovalcev (prijaznost, komunikacijske sposobnosti, varovanje poslovne skrivnosti ...)	137
individualno obravnavanje naročnika	109
status davčnega svetovalca (z licenco, brez licence)	44
brez odgovora	27

Slika 7: Grafični prikaz vplivnih dejavnikov za izbor davčnega svetovalca po velikosti uporabnikov davčnosvetovalnih storitev

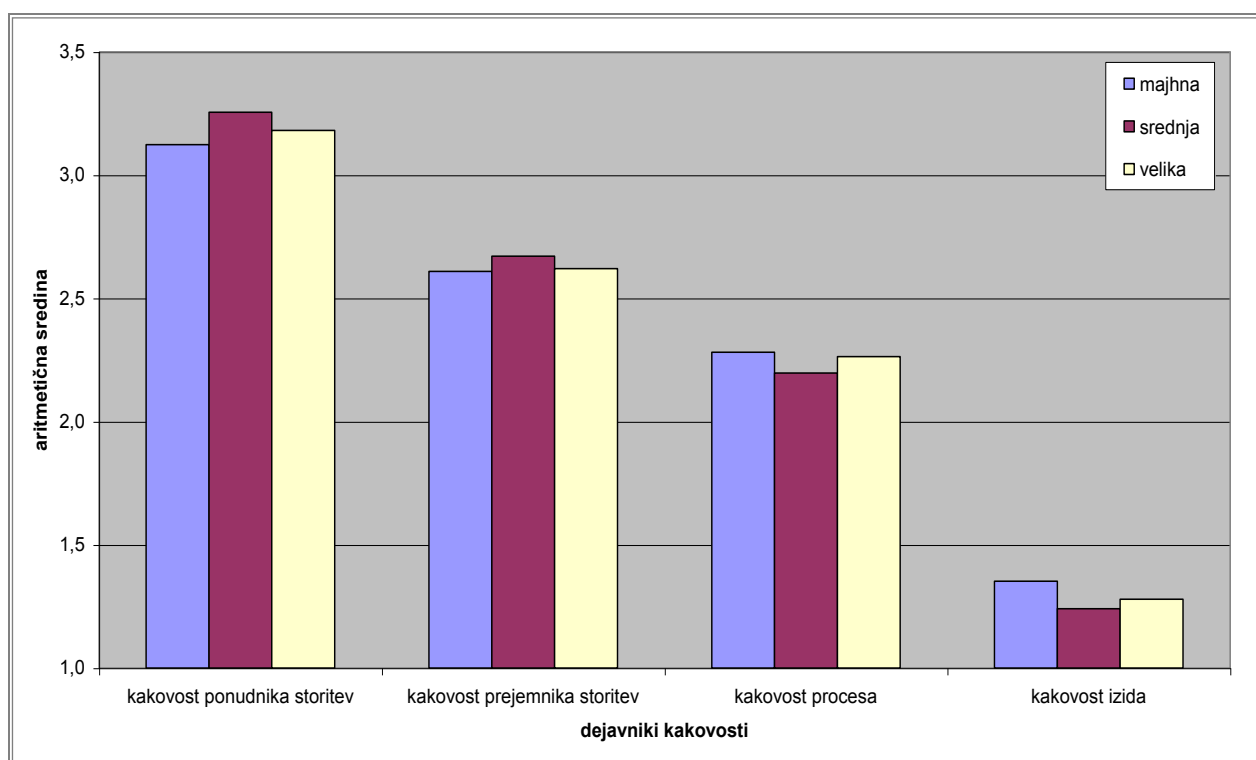

9. Posledično je kakovost izida največkrat rangirana kot najpomembnejša z najnižjo vrednostjo aritmetične sredine in drugo najnižjo standardno deviacijo. To pomeni, da so si uporabniki davčnosvetovalnih storitev neglede na velikost družbe najbolj enotni o tej kakovosti.

Preglednica 8: Rang pomembnosti dejavnikov kakovosti

Opredelitev kakovosti po Fischerju /6/ ¹	N=460	minimalna ocena	maksimalna ocena	aritmetična sredina	standardna deviacija (SD)
kakovost izida	432	1	4	1,30	0,757
kakovost procesa	428	1	4	2,27	0,705
kakovost prejemnika storitev	424	1	4	2,64	0,963
kakovost ponudnika storitev	429	1	4	3,19	1,033
število odgovorov, v katerih so uporabniki davčnosvetovalnih storitev rangirali vse 4 dejavnike kakovosti	424				

Slika 8: Grafični prikaz rangiranja dejavnikov kakovosti po velikosti uporabnikov davčnosvetovalnih storitev

10. Uporabniki davčnosvetovalnih storitev, neglede na velikost družbe, potrjujejo, da z uporabo davčnosvetovalnih storitev zmanjšajo tveganje delovanja v skladu z zakoni, kazensko tveganje, strokovno tveganje, poslovno tveganje in inšpekcijsko tveganje.

¹ **kakovost izida:** vsebinska pravilnost storitve, potrditev pravilnosti storitve s strani davčnega organa in sodnih oblasti, urejenost dokumentacije, pravilnost davčne napovedi, razumljivost pojasnjevanja davčne zakonodaje naročniku, ravnanje ob pritožbah in nezadovoljstvu naročnikov;

kakovost procesa: formalni potek priprave storitev, dolžina in trajanje priprave storitve, odzivnost davčnosvetovalne pisarne, vzdušje v pisarni, odnosi med zaposleni, odnosi zaposlenec do naročnika, ravnanje z naročnikovo dokumentacijo;

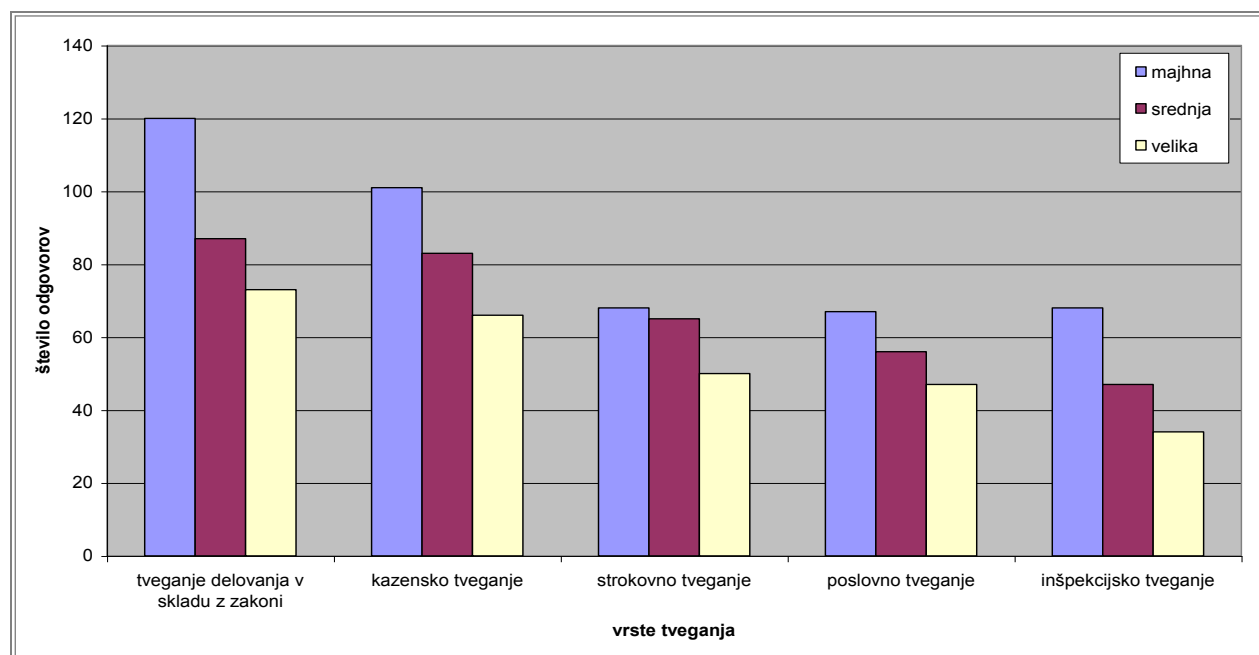
kakovost prejemnika storitev: pripravljenost sodelovanja z davčnim svetovalcem in vključevanje v proces priprave storitev, komuniciranje z davčnim svetovalcem;

kakovost ponudnika storitev: lokacija davčnosvetovalne pisarne, notranja ureditev in izgled pisarne, opremljenost pisarne, število in strokovnost zaposlenec, delovni čas, zunanja prepoznavnost pisarne, priporočila zadovoljnih uporabnikov, karizma in prepoznavnost zaposlenec

Preglednica 9: Zmanjšanje tveganja z uporabo davčnosvetovalnih storitev

	število
tveganje delovanja v skladu z zakoni	281
kazensko tveganje	250
strokovno tveganje	184
poslovno tveganje	170
inšpekcijsko tveganje	149
brez odgovora	31
skupaj	460

Slika 9: Grafični prikaz trditev o zmanjšanju tveganja z uporabo davčnosvetovalnih storitev po velikosti uporabnikov davčnosvetovalnih storitev

11. Uporabniki davčnosvetovalnih storitev, neglede na velikost družbe, potrjujejo, da je pri izbiri davčnega svetovalca pomembno, da je zavarovan za poklicno odgovornost.

Preglednica 10: Pomembnost zavarovanja za poklicno odgovornost

	število	odstotek v stolpcu
je pomembno	123	26,7
je pomembno, vendar ni odločujoče	273	59,3
ni pomembno	37	8,0
brez odgovora	27	5,9
skupaj	460	100,0

12. Uporabniki davčnosvetovalnih storitev, neglede na velikost družbe, potrjujejo, da bi uveljavljali odškodninski zahtevek zoper davčnega svetovalca, če bi storil strokovno napako.

Preglednica 11: Pripravljenost uveljavljanja odškodninske odgovornosti do davčnega svetovalca

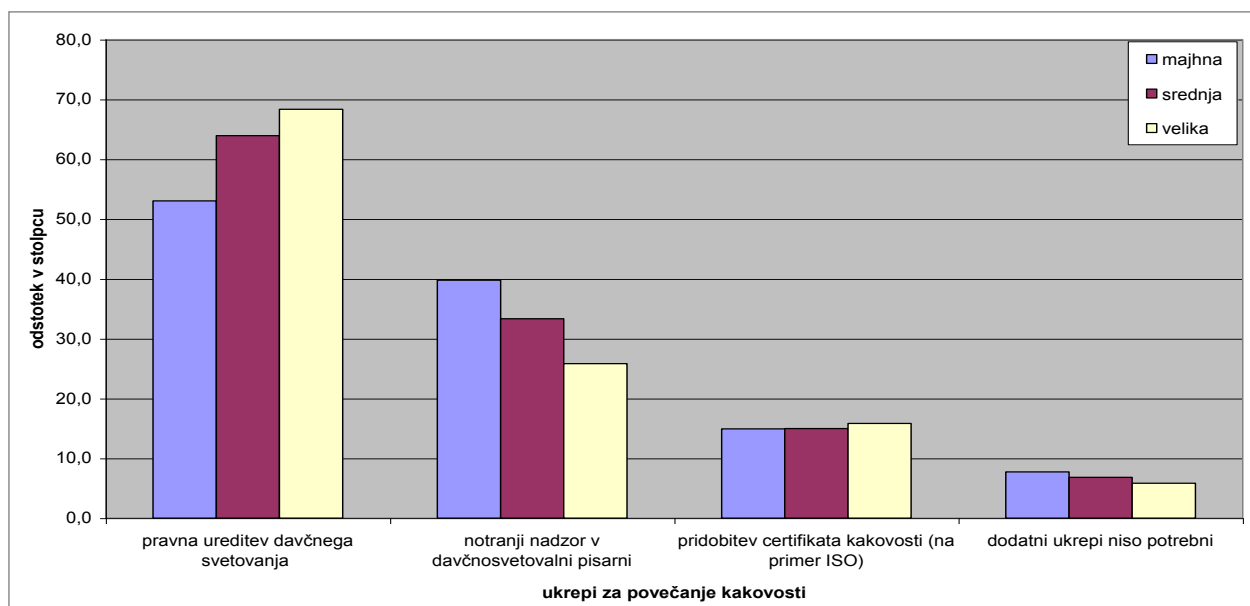
	število odgovorov	odstotek
da	338	73,5
ne	80	17,4
brez odgovora	42	9,1
skupaj	460	100,0

13. Uporabniki davčnega svetovanja so pravno ureditev davčnega svetovanja prepoznali kot najpomembnejši ukrep za povečanje kakovosti davčnosvetovalnih storitev. Sledita notranji nadzor in pridobitev certifikata kakovosti.

Preglednica 12: Ukrepi za povečanje kakovosti davčnosvetovalnih storitev

N=460	število odgovorov
pravna ureditev davčnega svetovanja	273
notranji nadzor v davčnosvetovalni pisarni	153
pridobitev certifikata kakovosti ISO	69
dodatni ukrepi niso potrebni	31
brez odgovora	56

Slika 10: Ukrepi za povečanje kakovosti davčnosvetovalnih storitev po velikosti uporabnikov davčnosvetovalnih storitev

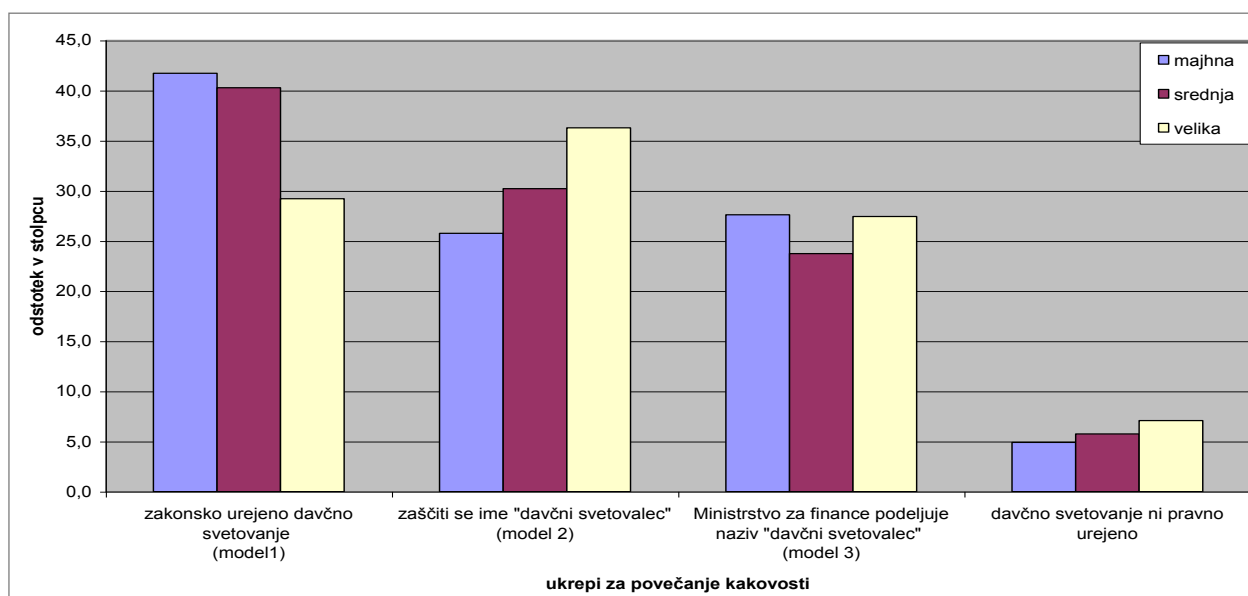
14. Uporabniki davčnosvetovalnih storitev so neglede na velikost gospodarskih družb vse tri² modele pravne ureditve prepoznali kot primerne, četrti model, da davčno svetovanje ni pravno urejeno, ni bil sprejet.

² Preučevanje primernosti pravne ureditve davčnega svetovanja je zajelo štiri modele, ki so sinteza različnih pravnih oblik reguliranja davčnega svetovanja v državah EU.

Preglednica 13: Izbira primerne pravne ureditve davčnega svetovanja

	število odgovorov	odstotek
zakonsko urejeno davčno svetovanje (model 1)	157	37,6
z zakonom se podeli koncesija stanovskim organizacijam (model 2)	126	30,2
Ministrstvo za finance podeljuje naziv "davčni svetovalec" (model 3)	110	26,4
davčno svetovanje ni pravno urejeno (model 4)	24	5,8
skupaj	417	100,0

Slika 11: Grafični prikaz izbire primerne pravne ureditve davčnega svetovanja po velikosti uporabnikov davčnosvetovalnih storitev

15. Uporabniki davčnosvetovalnih storitev neglede na velikost gospodarskih družb zaupajo davčnim svetovalcem, če imajo univerzitetno izobrazbo in vsaj pet let izkušenj z davčnim svetovanjem.

V zakonu o davčnem svetovanju so predpisani pogoji za pridobitev naziva davčni svetovalec in pogoji za njegovo delovanje. Osebam, ki si niso pridobile naziva davčni svetovalec, se prepove opravljanje davčnosvetovalnih storitev (**prvi model**).

Z zakonom o davčnem svetovanju se stanovski (eni ali več) organizaciji dodeli koncesija za izobraževanje za naziv davčni svetovalec, za podeljevanje licenc in za izvajanje nadzora nad davčnimi svetovalci. Z zakonom se zaščiti ime davčni svetovalec. Davčno svetovanje lahko izvajajo tudi osebe brez licence, vendar ne smejo uporabljati naziva davčni svetovalec ali davčni praktik (**drugi model**).

Ministrstvo za finance v sodelovanju s stanovsko organizacijo (eno ali več) na osnovi Zakona o davčnem svetovanju podeljuje naziv davčni svetovalec in izvaja nadzor nad davčnimi svetovalci, koncesijo za izobraževanje davčnega svetovalca pa podeli drugim. Pri tem lahko davčno svetovanje izvajajo tudi osebe brez licence, vendar ne smejo uporabljati naziva davčni svetovalec ali davčni praktik (**tretji model**).

Davčno svetovanje ni pravno urejeno (**četrti model**).

Preglednica 14: Primerna izobrazba in izkušnje pri davčnem svetovanju

N=460		0-5 let izkušenj z davčnim svetovanjem	5-10 let izkušenj z davčnim svetovanjem	nad 10 let izkušenj z davčnim svetovanjem
univerzitetna izobrazba	število	44	236	50
visokošolska strokovna izobrazba	število	21	123	44
višješolska izobrazba	število	8	39	46
srednješolska izobrazba	število	1	8	45

Preglednica 15: Izračun intervala zaupanja o primernosti izobrazbe in izkušenj pri davčnem svetovanju

	N = 460	minimum	maksimum	aritmetična sredina	standardna napaka	standardna deviacija
minimalna izobrazba: univerzitetna	330	1	3	2,02	0,029	0,534
minimalna izobrazba: visokošolska strokovna	188	1	3	2,12	0,042	0,577
minimalna izobrazba: višješolska	93	1	3	2,41	0,067	0,647
minimalna izobrazba: srednješolska	54	1	3	2,81	0,060	0,438

16. Za uporabnike davčnosvetovalnih storitev sta neglede na velikost gospodarskih družb strokovni naziv (certifikat) oziroma certifikat in licenca potrebna za davčne svetovalce.

Preglednica 16: Primernost strokovnega naziva in pooblastila za delo

	število odgovorov	odstotek
certifikat in licenco	295	64,1
certifikat	95	20,7
ne potrebuje certifikata in licence	45	9,8
brez odgovora	25	5,4
skupaj	460	100,0

4. Sklepne ugotovitve

Z vidika prepoznavanja davčnega svetovanja kot dejavnosti, ki je pomembna za javni interes, je potrebna pravna ureditev, ki jo država mora urediti. Tako zagotovi najvišjo kakovost davčnosvetovalnih storitev. S tem varuje javnost pred nepravilnostmi in prevarami v računovodskih izkazih in davčnih obračunih, naročnike davčnosvetovalnih storitev pa pred nesposobnostjo davčnih svetovalcev. Z licenciranjem davčnih svetovalcev država predpiše njihova teoretična znanja in praktične veščine ter zaščiti družbeno blaginjo. S pravno urejenim

davčnim svetovanjem zagotovimo pogoje, da davčni zavezanci lahko ravnajo družbeno odgovorno, pomeni, da pravočasno plačajo davke in prispevke za socialno varnost ali druge predpisane dajatve, hkrati pa zahteva od davčnega zavezanca, da kritično presodi osebna znanja o davčnih obveznostih, da ob morebitnem pomanjkanju le-tega najame za to usposobljenega strokovnjaka z nazivom (certifikatom) in pooblastilom za delo (licenco) ali pa tvegajo in najamejo osebo brez naziva (certifikata) in pooblastila za delo (licenco).

Pri tem predlagana pravna ureditev davčnega svetovanja za razvoj kakovosti in odgovornosti davčnega svetovanja ni v nasprotju s:

- primarno zakonodajo – Pogodbo o delovanju evropske unije /9/;
- sekundarno zakonodajo – Direktivo o priznanju poklicnih kvalifikacij /3/ in Direktivo o storitvah na notranjem trgu /4/.

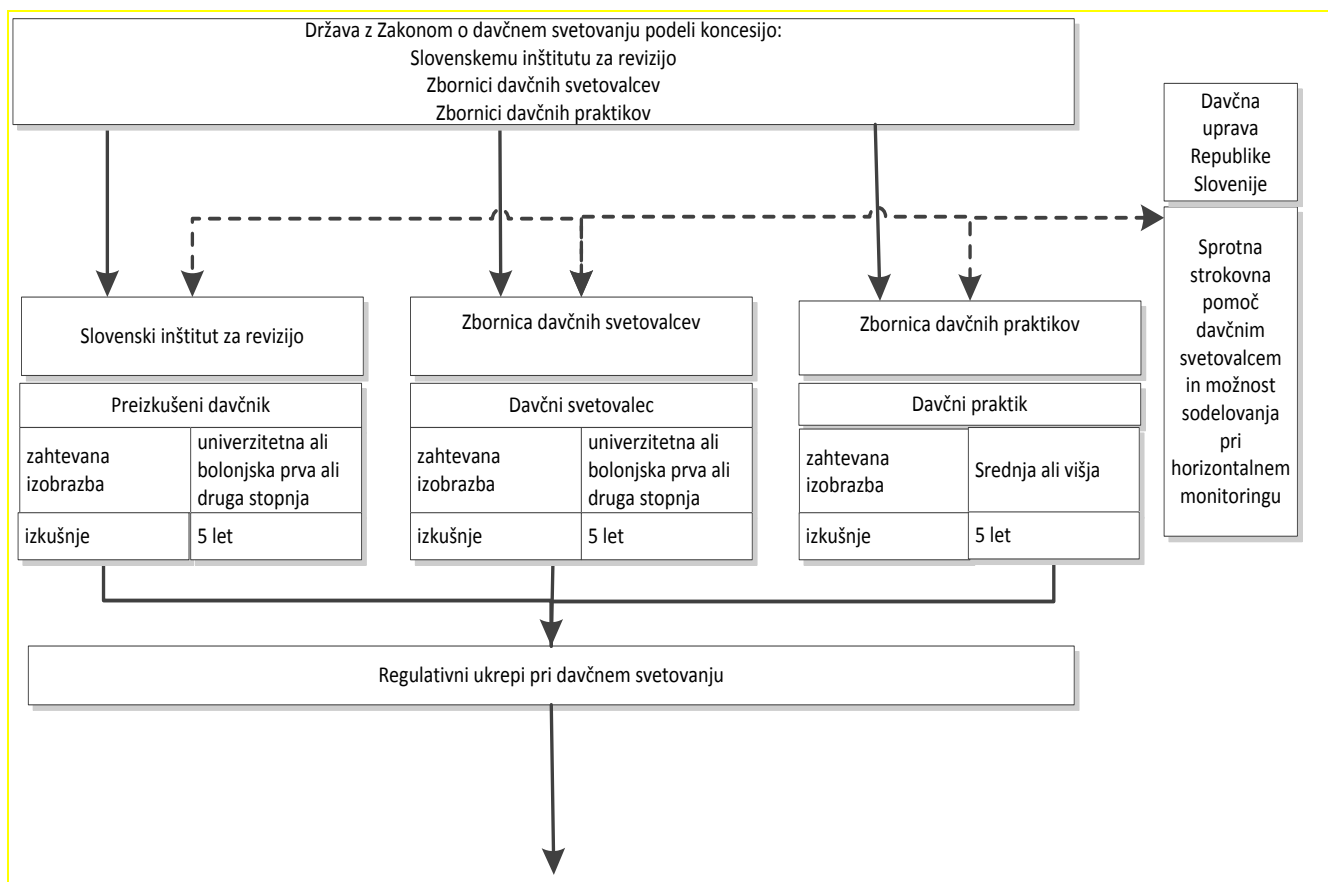
Predlog pravne ureditve davčnega svetovanja dopušča, da davčno svetovanje lahko izvajajo tudi osebe brez licence, vendar ne smejo uporabljati naziva davčni svetovalec ali davčni praktik. Davčni zavezanci imajo tako izbiro pri najemanju davčnih svetovalcev z licenco ali brez nje, s čimer prevzamejo odgovornost za svoje ravnanje. To pomeni, da kritično presodijo o kvaliteti osebnega znanja o davčnih obveznostih in ob morebitnem pomanjkanju le-tega najamejo za to usposobljenega davčnega svetovalca.

Z vidika davčnega svetovanja ob predlagani pravni ureditvi davčnega svetovanja sledimo priporočilom OECD /5/:

- če so na voljo instrumenti, s katerimi je mogoče odpraviti odpoved trga neposredno ali z majhnimi omejevanji konkurence, je treba poklicem, ki imajo pravico do izključnega/pridržanega opravljanja dejavnosti, to pravico odvzeti;
- vstopne omejitve morajo biti merljive in sorazmerne z zahtevami za pravilno in zakonito opravljanje storitev;
- namen reguliranja mora biti varstvo potrošnikov, ki povprašujejo po storitvah redko in v omejenem obsegu. Dobro obveščeni in redni uporabniki storitev lahko sami ocenijo svoje potrebe in kakovost storitev;
- odpraviti je treba omejitve kot so predpisovanje cen, dogovori o razdelitvi trga, vstopne omejitve in omejitve oglaševanja. Podpirati moramo priznavanje po dokazilih o usposobljenosti iz drugih držav. Prepovedano je omejevati dostop glede na državljanstvo in kraj prebivanja;
- poklicna združenja ne smejo imeti izključnih pravic pri odločanju o vstopnih pogojih, medsebojnem priznavanju poklicnih kvalifikacij ter obsegu pridržanih pravic. Tovrstno pravico mora imeti neodvisna institucija – na primer neodvisni odbor za reguliranje. Če se za opravljanje določenega poklica zahteva poklicni izpit, poklicno združenje ne sme odločati o težavnosti in minimalnih zahtevah;
- med poklicnimi združenji moramo zagotoviti konkurenco, sicer je treba ukrepati preventivno, da vstopni pogoji za opravljanje poklica ne izgubijo določenega nivoja kakovosti.

Na sliki 12 podajamo predlog pravne ureditve davčnega svetovanja v Sloveniji, ki je rezultat naših preučevanj v okviru doktorske disertacije.

Slika 12: Predlog pravne ureditve davčnega svetovanja v Sloveniji - Model 2

Pravno naj država dejavnost uredi tako, da:

1. podeli koncesije stanovskim organizacijam za davčno svetovanje (Slovenskemu inštitutu za revizijo, Zbornici davčnih svetovalcev in predlagani Zbornici davčnih praktikov);
2. zaščiti strokovni naziv davčni svetovalec in davčni praktik;
3. zaveže stanovske organizacije, da sprejmejo strokovna in etična pravila za varno in skrbno poslovanje davčnih svetovalcev;
4. opredeli pogoje za opravljanje davčnega svetovanja;
5. zahteva sklenitev zavarovanja poklicne odgovornosti;
6. zagotovi javne evidence o davčnih svetovalcih, ki izpolnjujejo pogoje za opravljanje dela;
7. določi minimalno zahtevano izobrazbo davčnih svetovalcev in davčnih praktikov;
8. določi pogoje in načine pridobitve licence za davčnega svetovalca in davčnega praktika;
9. določi izobraževalne ustanove za podeljevanje licence »davčni svetovalec« in »davčni praktik«;
10. skupaj s stanovskimi organizacijami imenuje komisije za podeljevanje licence »davčni svetovalec« in »davčni praktik«;
11. skupaj s stanovskimi organizacijami zagotovi sprotno strokovno pomoč davčnim svetovalcem, da ne predlagajo napačnih davčnih nasvetov. To pomeni krepitev soodgovornosti za kakovostno davčno svetovanje;

12. zaveže stanovske organizacije, da vzpostavijo sistem nadzora kakovosti davčnega svetovanja, ki naj:
 - bo neodvisen in podvržen javnemu nadzoru;
 - bo financiran varno in brez neželenega vpliva davčnih svetovalcev;
 - ima zagotovljene primerne kadrovske in finančne vire;
 - zagotovi osebe s primerno poklicno izobrazbo, ustreznimi izkušnjami pri davčnem svetovanju in usposobljenostjo za zagotavljanje njegove kakovosti;
 - zagotovi objektivni postopek izbora nadzornikov, da ne pride do navzkrižja interesov med nadzorniki in nadzorovanimi;
 - po nadzoru v poročilu jasno zapiše opažanja;
 - zagotovi letno publiciranje izidov o kakovosti davčnega svetovanja;
13. država naj pravno zaveže stanovske organizacije, da imenujejo komisije za izvajanje preiskav in izrekanje disciplinskih ukrepov ter sankcij davčnim svetovalcem in davčnim praktikom.

Pri razmišljanju o horizontalnem monitoringu ne smemo spregledati študija OECD iz leta 2008³, ki obravnava vprašanja obvladovanja tveganja davčne uprave, katere ukrepe naj ta izvede, da ne pride do agresivnega davčnega načrtovanja. Zato priporoča /10/: objektivni, odprt in transparenten odnos med davčno upravo in davčnim zavezancem oziroma njegovim davčnim svetovalcem ter hiter in profesionalen odgovor davčne uprave na vprašanja davčnih zavezancev oziroma davčnih svetovalcev.

Študija OECD določa, da naj bo sodelovanje davčnega svetovalca in davčne uprave razumljeno kot dialog dveh, ki ju družijo isto interesno področje, ne pa kot delovanje, ki se nanaša zgolj na eno stranko. Postavlja se tudi vprašanje smiselnosti takšnega odnosa če je davčni zavezanec najel davčnega svetovalca in ta uporablja agresivno davčno načrtovanje /10/. Hermann /7/ pa opozarja, da je v literaturi zastopano sporno stališče, da že samo sodelovanje davčnega svetovalca nakazuje manjše tveganje za davčno upravo, zaradi njegove strokovnosti in zaveze varovanja davčnega prava. Postavlja se vprašanje obvladovanja tveganja, če je davčni svetovalec v preteklosti storil kakšno napako pri davčnem svetovanju ali se pokazal za tveganega. Po avtorjevem mnenju pri podjetniških odločitvah ne prihaja do kršitve te odgovornosti, če davčni svetovalec deluje na podlagi primerne informacije in tudi sicer v dobro družbe. Lahko trdimo, da nezakonite prakse davčne uprave ne moremo preprosto povzeti v družbeno pravni sistem obvladovanja tveganj, po drugi strani pa ne smemo ovirati vodstva podjetja, če poseže po ekstremnem davčnem svetovanju in se odloči za davčnega svetovalca s takšnim imidžem. Primerno in zadovoljivo je, če davčni svetovalec, za katerega se odloči podjetje, razen s sposobnostjo davčnih presoj razpolaga tudi z usposobljenostjo in primernostjo /7/.

³ Študija Steering Group je bila izvedena v Avstraliji, Čilu, Franciji, Indiji, na Irskem, na Japonskem, v Kanadi, Mehiki, na Nizozemskem, v Južni Afriki, Španiji in ZDA.

5. Literatura

1. Čokelc, S. 2011. Primernost pravne ureditve davčnega svetovanja za razvoj kakovosti in odgovornosti davčnega svetovanja. Doktorska disertacija. Maribor: Ekonomsko – poslovna fakulteta.
2. BStBK – Bundesteuerberaterkammer. Berufsstand wächst auf mehr als 88.000 Steuerberater. Pressemitteilung 003/2011. Berlin, 22.03.2011. Dostopno na: [\[http://www.bstbk.de/de/presse/pressemitteilungen/2011/20110322_pressemitteilung_003_bstbk/index.html\]](http://www.bstbk.de/de/presse/pressemitteilungen/2011/20110322_pressemitteilung_003_bstbk/index.html). [29.06.2011].
3. Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2005/36/ES z dne 7. septembra 2005 o priznavanju poklicnih kvalifikacij. Uradni list L 255, 30.9.2005: str. 0022-0142. Dostopno na: [\[http://register.consilium.eu.int/pdf/sl/05/st03/st03627.sl05.pdf#search=%22DIREKTIVA%202005%2F36%2Fes%22\]](http://register.consilium.eu.int/pdf/sl/05/st03/st03627.sl05.pdf#search=%22DIREKTIVA%202005%2F36%2Fes%22).
4. Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2006/123/ES o storitvah na notranjem trgu. Uradni list Evropske unije L 376 z dne 27.12.2006.
5. Europäische Kommission. (2003). Arbeitsunterlage der Kommissionsdienststellen. Regulierung der Freien berufe und ihre Folgen. Einladung zur Stellungnahme [online]. Dostopno na: www.eu.int/comm/competition/general_info/invitation/de.pdf [02.09.2005].
6. Fischer, T. 2004. Qualitätssicherung in der Steuerberatung - Verfahren der externen Qualitätskontrolle für den Berufsstand der Steuerberater. Berlin: Verlag des Wissenschaftlichen Instituts der Steuerberater GmbH.
7. Hermann H. 2008. Rolle des Steuerberaters im Risikomanagement-positiver Compliance -Faktor. Berufsrechtstagung des Deutschen wissenschaftlichen Instituts der Steuerberater e. V. Berlin: Verlag des wissenschaftlichen Instituts der Steuerberater GmbH. 33-37.
8. Klement, G. 2008 *Die unterschiedliche Ausgestaltung des steuerberatenen Berufs in Europa*. Hrsg. Hammerschmied Hans: Steuerberatung und Wirtschaftsprüfung in Europa. Festschrift für Alfred Brogányi. Wien: Linde.
9. Pogodba o delovanju Evropske unije (Ur.l.EU C 83/366 z dne 30.3.2010).
10. Ring, G. 2008. Risikomanagement der Finanzverwaltung-Herausforderungen für den Berufsstand der Steuerberater. Berufsrechtstagung des Deutschen wissenschaftlichen Instituts der Steuerberater e. V. Berlin: Verlag des wissenschaftlichen Instituts der Steuerberater GmbH. 23-31.
11. Waschkau, M. 2007. EU-Dienstleistungsrichtlinie und Berufsankennungsrichtlinie. Analyse der Auswirkungen auf das Recht der freien Berufe in Deutschland unter besonderer Berücksichtigung der Rechtsanwälte, Steuerberater und Wirtschaftsprüfer. Bonn: Deutscher Anwaltverlag.